

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

nedum ut existens, aut futurum, sed neque etiam
ut possibile, ab intellectu creato, lumine naturali
cognosci possit; eadem quæ ut possibilia & nul-
lam contradictionem involventia, lumine natu-
rali cognosci possunt, non dicuntur incompre-
hensibilia & investigabilia, sed ea duntaxat quæ
in suo conceptu contradictionem implicare viden-
tur, quam ratio naturalis propriis viribus & natu-
rali lumine superare non valet: At à Concilio & à
SS. Patribus citatis, Incarnationis, mysterium in-
comprehensibile & investigabile dicitur: Ergo in-
comprehensibile, nedum ut existens, aut futurum, sed
nec etiam ut possibile, posse lumine naturali cog-
noscitur. Ad hoc quod Apostolus 1. ad Corinth. 2. loquens
de hoc mysterio, ait illud in cor hominis non as-
cendere: quibus verbis satis aperte declarat, illud
nullo plane modo, nec ut existens, nec ut futu-
rum, nec ut possibile posse ab intellectu creato lu-
mine naturali attingi. Et D. Augustinus Episto-
la etiam ad Volusianum, expresse loquitur de pos-
sibilitate Incarnationis, dum ait, Deum se incar-
nando fecisse aliquid quod non possumus intelli-
gere, quomodo Deus id possit.

Probat secundò conclusio ratione fundamen-
tali. Lumen naturale intellectus non se extendit ni-
si ad ea quæ sunt intra ordinem naturæ, autin esse
entis, aut saltem in esse veri & cognoscibilis: Sed
possibilitas Incarnationis est supra totum ordinem
naturæ, tam in esse entis, quam in esse veri & co-
gnoscibilis: Ergo lumen naturale intellectus, ad
possibilitatem Incarnationis se extendere nequit.
Major est evidens, quia inter objectum & poten-
tiam debet esse proportio. Minor probatur: Il-
lud est supra totum ordinem naturæ, tam in esse
entis, quam in esse veri & cognoscibilis, quod nedum
est in sua entitate supernaturale, sed etiam non ha-
bet aliquam connexionem cum aliqua causa aut
effectu naturali: At possibilitas Incarnationis,
nedum est in se supernaturalis, sed neque ullam
habet connexionem cum aliqua causa, aut effe-
ctu naturali; licet enim nunquam existeret, nec ef-
ficeret possibilis Incarnatio, adhuc res omnes natura-
les essent eo modo quo sunt: Ergo possibilitas In-
carnationis est supernaturalis, & in esse entis, & in
esse veri & cognoscibilis.

Dices, ex cognitione omnipotentia Dei quæ
naturaliter cognosci & demonstrari potest, posse
nos devenire in notitiam possibilitatis Incarna-
tionis, cum per discursum naturalem, ex eo quod
Deus est omnipotens, possumus bene inferre pos-
sibilitatem unionis inter humanam naturam, &
divinam personalitatem.

Sed contra, Licet causa Incarnationis sit divina
omnipotentia, & intellectus creatus naturaliter
cognoscat potentiam Dei non esse additam ad
unum rerum ordinem, qualis est ordo naturæ, sed
posse aliquid supra totum naturæ ordinem produ-
cere, atque adeò inde demonstrativè inferatens
supernaturale in communi sumptum esse possibi-
le; non tamen ex hoc demonstrare potest, hoc vel
illud ens supernaturale in particulari, possibile esse,
atque adeò ipsam Dei Incarnationem non esse im-
possibilem: cum enim nullus sit, qui non sit, sicut
ipsa Incarnatio, supernaturalis, evidenter lumine
naturalis intellectus cognosci nequit.

Dico secundò: etiam supposita fide & revela-
tione Incarnationis, non potest ejus possibilitas,
naturalis ratione demonstrari, sed solum ratione
probabili suaderi.

Prima pars hujus conclusionis patet ex dictis

præcedenti, nam adhuc supposita revelatione hu-
jus mysterii, non potest ratio naturalis, nisi natura-
les causas & effectus cognoscere: At ex illis nequit
naturaliter cognosci possibilitas Incarnationis, ut
suprà ostensum est: Ergo etiam supposita revela-
tione Incarnationis, ejus possibilitas ratione natu-
rali demonstrari nequit. Quod verò probabiliter
suaderi possit, etiam constat; inferius enim per
conjunctionem ad superius perficitur intra ordi-
nem proprium, atque adeò etsi humana ratio, fidei
lumine destituta, rationes probabiles invenire non
possit suadentes possibilitatem & convenientiam
hujus mysterii, revelatione tamen & illustratione
divinā excitata, eas invenire poterit, unde dispu-
tatione sequenti plures illius congruentias seu pro-
babiles rationes adducemus.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò contra primam conclusionem: 59.

Incarnationem Dei esse possibilem, nihil ali-
ud est quam ipsam non implicare contradic-
tionem: Sed potest intellectus creatus, solà nativâ
quam ad intelligendum habet virtute, evidenter
cognoscere illam non implicare contradictionem:
Ergo & esse possibilem. Major constat, Minor
probat primò. Ad evidenter cognoscendum In-
carnationem Dei nullam implicare contradic-
tionem, sufficit evidenter solvere omnia argumenta
quæ sunt in oppositum; hoc enim supposito, ma-
jor festum relinquitur nullam esse ralem contradi-
ctionem: sed potest intellectus creatus, juxta do-
ctrinam D. Thomæ 1. p. quæst. 1. art. 8. eviden-
ter solvere omnia argumenta quæ sunt contra fi-
dem, atque adeò contra possibilitatem Incarna-
tionis: Ergo potest intellectus creatus, solo lu-
mine naturali evidenter cognoscere Incarnatio-
nem Verbi non implicare contradictionem.

Secundò, Tota implicantia contradictionis in
possibilitate hujus mysterii excogitabilis, vel se te-
net, ut diximus articulo præcedenti, ex parte di-
vinæ subsistentiæ, vel ex parte naturæ creatæ, ad
eam, ut fides docet, assumptæ: Sed potest intel-
lectus creatus valde perfectus, qualis est angeli-
cus, solà quam à natura habet intelligendi faculta-
te, cognoscere evidenter Deum incarnari, nullam
involvere contradictionem, nec ex parte divinæ
subsistentiæ, quia naturaliter videt, illam habe-
re infinitam virtutem terminativam, atque adeò
posse in terminando naturam creatam, illud idem
perfectiois præstare quod personalitas creata
illi præbet: neque ex parte naturæ creatæ, scit
enim scientiâ purè naturali, eam esse realiter di-
stinctam, imò priorem propriâ personalitate, nec
non se habere ad illam, sicut rem ad suum mo-
dum, atque adeò nullam esse implicantiam quod
ab eo per absolutam Dei potentiam separetur, &
consequenter divinâ subsistentiâ terminetur: Er-
go &c.

Respondeo concessa Majori, negando Mino-
rem, ad cujus primam probationem, distinguo
Majorem: Ad evidenter cognoscendum Incarna-
tionem Dei nullam implicare contradic-
tionem, sufficit evidenter solvere omnia argumenta quæ
sunt in oppositum: evidenter positivè, concedo
Majorem: evidenter negativè, nego Majorem.
Similiter distinguo Minorem: potest intellectus
increatus evidenter solvere omnia argumenta quæ
sunt contra possibilitatem Incarnationis: eviden-
ter

ter negativè, concedo Minorem: evidenter pos-
tively, nego Minorem, & Consequentiam.

62.

Explicatur solutio: Potest aliquod mysterium demonstrari possibile evidenter duobus modis, positivè scilicet, & negativè. Tunc dicitur demonstrari possibile evidenter positivè, cum probatur mediis naturalibus possibilem esse connexionem prædicati cum subiecto, v. g. Dei cum homine: dicitur verò ostendi possibile evidenter negativè, quando ostenditur nihil repugneri quod evidenter probet illud mysterium esse impossibile, & solvantur argumenta quæ sunt contra possibilitatem ejus: v. g. si infidelis argueret contra fidelem, hoc modo: *Omnis natura qua est una numero, est etiam una supposito: Sed natura divina est una numero: Ergo est etiam una in supposito: Fidelis autem distingueret Majorem, dicens eam esse veram in naturis finitis, non verò in natura infinita, & assereret nullo modo posse probari de natura infinita, quod sit una in supposito, tunc evidenter negativè probaret possibilitatem mysterii Trinitatis.* Si verò præterea ipse fidelis (quod tamen fieri nequit, haberet medium evidens, quo hanc propositionem demonstraret: *Natura infinita potest esse in tribus suppositis realiter distinctis*, in tali casu probaret evidenter positivè possibilitatem mysterii Trinitatis. Dicimus ergo, quòd licet intellectus creatus solo lumine naturali solvere possit omnia argumenta quæ militant contra possibilitatem Incarnationis, quia tamen ea non potest solvere evidenter positivè, sed duntaxat evidenter negativè; non potest evidenter cognoscere, vel demonstrare, tale mysterium esse possibile, sed dubitare potest, an aliqua principia naturalia sibi, divinitus saltem, sint occulta, ex quibus aliqua hujus mysterii implicitantia deduci possit. Unde

63.

Ad secundam probationem, nego quod evidenter positivè lumine naturali intellectus creatus possit cognoscere, Incarnationem non implicare contradictionem, tam ex parte subsistentiæ divinæ, quam naturæ creatæ: licet enim ex parte subsistentiæ Dei cognoscere possit, evidenter illam esse infinitam in terminando, dubitare tamen potest, num de ratione essentiali termini naturæ creatæ sit esse modum, vel ens incompletum, cum videat hæc subsistentiæ creatæ convenire. Ex parte verò naturæ creatæ, ex eo quod cognoscat naturaliter, eam esse priorem suæ subsistentiæ, & ab illa separabilem, solum potest inferre, eam per potentiam Dei absolutam, ab hac vel ab illa determinatè propria subsistentiæ separabilem esse, non verò illam absque omni propria subsistentiâ posse existere: sicut licet materia, ob distinctionem realem quam habet à forma, possit, de absoluta potentia absque hac vel illa forma determinata existere, non tamen absque omni, ut docent nostri Thomistæ in physica. Unde ex separabilitate naturæ creatæ à propria subsistentiâ, non potest intellectus creatus, solo lumine naturali, evidenter demonstrare, possibile esse naturam creatam terminari per divinam subsistentiam, sed ad summum posse hanc subsistentiam destrui, & aliam statim loco illius succedere.

64.

Diff.

1.

art. 8.

Objicies secundò: Incarnatio Verbi est evidenter credibilis, ut de omnibus mysteriis fidei fusè ostendimus in Tractatu de fide: Ergo etiam est evidenter possibilis. Patet Consequentia arguendo ex opposito Consequentis, ad oppositum Antecedentis: Quod est evidenter impossibile, est evidenter incredibile: Ergo per oppositum

quod est evidenter credibile, est evidenter possibile.

Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam: nam evidentiâ possibilitatis mysteriorum fidei, & evidentiâ credibilitatis, sumuntur ex diversis principiis: Evidentiâ enim possibilitatis, sicut & veritatis, sumitur ab eo quod est in re, juxta illud commune proloquium: Ab eo quod est in re, propositio dicitur vera vel falsa, possibilis vel impossibilis; evidentiâ autem credibilitatis non desumitur ab eo quod est in re, sicut nec evidentiâ probabilitatis, nam multa falsa sunt probabiliora & credibiliora veris, ut ait Aristoteles in lib. Rethor. sed sumitur ab aliis causis extrinsecis, videlicet ex testimoniis aliorum, vel ex signis, & miraculis, vel ex rationibus apparentibus, quibus evidenter ostenditur, rem esse credibilem, aut probabilem. Ad probationem in contrarium, nego illud argumentum: *Quod est evidenter impossibile, est evidenter incredibile: Ergo quod est evidenter credibile, est evidenter possibile, esse ab opposito Consequentis, ad oppositum Antecedentis, quia evidenter impossibile, & evidenter possibile, non contradicunt, rationem illius adverbii evidenter, sed de eadem re negari possunt, ut patet in rebus quæ cadunt sub opinione, v. g. quod essentia potest separari de potentia absoluta à proprietatibus; hoc enim nec est evidenter possibile, nec evidenter impossibile: quare ut argumentum esset ab opposito Consequentis, ad oppositum Antecedentis, deberet sic formari:*

Quod est evidenter impossibile, est evidenter incredibile: Ergo quod non est evidenter incredibile, non est evidenter impossibile, quod totum admittitur.

Objicies tertio: Quod Deus præcisè ut author naturæ evidenter cognoscit, potest evidenter ab intellectu creato lumine naturali cognosci: Sed Deus præcisè ut author naturæ, evidenter cognoscit possibilitatem suæ Incarnationis: Ergo intellectus creatus potest lumine naturali eam evidenter cognoscere. Major videtur certa, sicut enim Deus potest communicare, imò de facto communicat intellectui creato lumen supernaturale, cujus virtute evidenter cognoscit illud de quo ipse, ut author supernaturalis, habet evidentiâ immixtam: poterit eidem intellectui lumen naturale infundere, quod sufficiat ad evidentem eorum cognitionem, quæ ut author naturæ præcisè videt & intueretur. Minor verò probatur: cum Deus, etiam ut author naturæ præcisè, comprehendat suam subsistentiam, quia videlicet ut talis comprehendit ea omnia quæ naturaliter sunt cognoscibilia à creatura, inter quæ numeratur ejus subsistentia, videt eam posse naturam creatam terminare.

Pro solutione hujus objectionis, adverte quod cum distinctio Dei & cognitionis ejus ut authoris naturæ, & ut authoris supernaturalis, sit solum ex parte effectuum, ab ab eo in illis duobus ordinibus productorum & cognitorum, non verò ex parte virtutis productivæ & cognoscitivæ; Deus enim dicitur author naturæ, non quia in ipso sit aliquid naturale; sed quia producit & cognoscit effectus naturales, quamvis potentia & scientia supernaturali; ideo nihil dicendum est ab eo præcisè ut authore naturæ cognosci, nisi quod habet rationem effectus illius in ordine naturali. Hoc posito, Respondeo ad argumentum, negando Minorem, ad ejus probationem dico, falsum esse quod Deus ut author naturæ cognoscat suam subsistentiam, atque adeo

virtutem quam habet ad terminandum naturam creatam; cum enim, ut mox dictum est, non dicatur auctor naturæ, nec in quantum talis præcise aliquid cognoscere, quia ei conveniat aliqua virtus naturalis cognoscitiva & productiva, sed solum quia illud quod à Deo cognoscitur & producitur, est ejus effectus intra ordinem nature, eo ipso quod ejus substantia non sit nature, eo ipso quod ejus substantia comprehendatur, quamvis eam naturaliter quoad existentiam cognoscat intellectus creatus, non potest tamen dici, quod Deus, ut auctor naturæ præcise, eam ullo modo cognoscat.

Obijciens quare contra secundam conclusionem: Angelus naturali lumine potest cognoscere existentiam Incarnationis postquam facta est: Ergo & a fortiori possibilitatem ejus. Consequentia pater, Antecedens probatur. Intellectus angelicus cognoscit naturaliter humanitatem Christi non terminari creatâ substantiâ, cum comprehendat omnia naturalia, inter quæ tamen videt non esse substantiam creatam ejusdem humanitatis: Ergo cum certò sciat, nullam substantiam, præter divinam & infinitam, posse terminare alienam naturam, statim colligit humanitatem Christi esse elevatam ad substantiam divinam, quod est nosse mysterium Incarnationis.

Confirmatur: Angelus naturali lumine evidenter cognoscit humanitatem Christi existere per existentiam divinam: Ergo eodem lumine potest cognoscere eam subsistere per divinâ substantiam. Consequentia evidens est, paritate rationis; non minus enim est supernaturale humanitatem Christi existere per divinam existentiam, quam illa per increatam Verbi personalitatem subsistere & terminari: unde si primum potest ab Angelo naturali lumine cognosci, secundum etiam poterit eodem lumine attingi, non obstante ejus supernaturalitate. Antecedens vero probatur. Angelus intuitivè cognoscit Christi humanitatem: At non potest eam sic cognoscere, nisi evidenter cognosceret eam existere divinâ existentia, cum intuitio sit clara & distincta rei ut existentis cognitio: Ergo Angelus evidenter cognoscit humanitatem Christi existere per existentiam divinam.

Confirmatur amplius: Dæmones cognoverunt certò Christum esse verum Deum & hominem: Sed non per aliud lumen quam naturale, cum per peccatum omnibus donis gratuitis & supernaturalibus spoliati sint: Ergo Angelus naturali lumine potest cognoscere existentiam Incarnationis, postquam facta est. Minor pater, Major vero probatur ex eo quod Dæmon dicebat Christum Lucæ 4. Scio te quis sis, Sanctus Dei. Et infra subditur, Exhibant autem dæmonia à multis clamantia, & dicentia, quia tu es Filius Dei, & increpans non sinebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse Christum.

Ad objectionem Respondeo, negando Antecedens, ad cuius probationem dico quod quamvis Angelus non videat in humanitate Christi substantiam propriam & creatam, seclusâ tamen revelatione Dei, qui illi manifestet eam in Verbo subsistere, non potest certò & evidenter cognoscere humanitatem Christi ad increatam Dei substantiam elevatam esse: Tum quia rationabiliter dubitare potest, an Deus utendo potentia suâ absolutâ, substantiam creatam & propriam humanitatis Christi ipsi occultet, seu concurrat ad eam cognoscendam denegat:

Tom. IV.

Tum etiam, quia naturali lumine non potest certò cognoscere, an suppositum increatum possit terminare naturam humanam, absq; eo quod in Deo ponatur aliqua imperfectio. Unde boni Angeli non videntes in Christi humanitate propriam substantiam, suspendebant iudicium de ejus divinitate & substantia increata; mali vero illud præcipitabant, & modò in unam, modò in alteram partem propendebant.

Ad primam confirmationem, nego Antecedens, ad cuius probationem, concessâ Majori, nego Minorem; licet enim Angelus intuitivè cognoscat Christi humanitatem, non tamen propterea evidenter cognoscit illam existere existentia divinâ. Ad illud verò quod adducitur in contrarium, dicendum est, non esse de ratione cognitionis intuitivæ, quod attingat rem ut existentem formaliter, sed solum quod terminetur ad illam sub existentia, ut pater in visione externa, quæ est intuitio sui objecti, & tamen non terminatur ad illud ut existens formaliter, cum existentia sit extra latitudinem objecti potentie visivæ: unde ad hoc ut Angelus intuitivè cognoscat Christi humanitatem, sufficit quod ejus cognitio ad illam existentem terminetur, nec requiritur quod cognoscat illam formaliter ut existentem existentia divinâ.

Ad secundam, nego Majorem cum D. Thoma infra quæst. 41. art. 1. sic dicente: *Christus tantum innotuit dæmonibus, quantum voluit, non per id quod est vita æterna, sed per quadam temporalia sue virtutis effecta, ex quibus quandam conjecturam habebant Christum esse Filium Dei; sed quia rursus in eo quadam signa humane infirmitatis videbant, non pro certo cognoscebant eum esse Filium Dei, & idè dæmon eum tentare voluit &c.* Similia habet opuscul. 60. cap. 1. ubi hæc scribit: *Dæmones non cognoverunt Christum certitudinaliter, propter infirmitatem carnis quam in ipso videbant, sed conjecturaliter, propter opera quæ divinitus faciebat: Vnde super illud Lucæ 4. Scio quod sis Sanctus Dei, dicit Glossa, id est, vehementer opinor; si enim cognovissent, nunquam Dominum gloria crucifixissent, id est, Crucifigi suggessissent, ut dicit Glossa 1. ad Corinth. 2. Vnde Rabanus super illud Matth. 17. Multa passa sum per visum propter eum: Tunc diabolus demum intelligens per Christum se spolia sua amissurum, sicut primò per mulierem mortem intulerat, ita modò per mulierem vult Christum de manibus Iudeorum liberare, ne per ejus mortem mortis amittat imperium. Hæc S. Doctor, quibus verbis aperte docet & probat, Dæmones non habuisse certam, sed tantum conjecturalem de Christi divinitate noticiam: licet enim ex revelatione quam habuerant, dum erant viatores, scirent Deum esse incarnandum, nesciebant tamen, an ista humanitas in individuo esset à Verbo assumpta, sed de hoc ob diversas rationes & conjecturas dubitabant, & modò in unam, modò in alteram partem propendebant. Unde quando Lucæ 4. Dæmon Christo dicebat, Scio te quis sis, Sanctus Dei, & quando dæmonia clamabant, Tu es Filius Dei, hoc dicebant solum dubitanter, & exploratorie, seu ut rem de qua dubitabant, explorarent. Nec obest quod ibidem Evangelista subdat, Non sinebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse Christum: nam particula quia, non sumitur ibi causaliter, sed historialiter & recitativè: ita ut Lucas illam induxerit, non ad dandam rationem ob quam Christus non sinebat loqui dæmonia, sed ad explicandum quid erat illud quod Christus non sinebat*

Fff

sinebat

sinebat ea loqui; quare horum verborum sensus est, Christus non sinebat daemones dicere, se scire quod ille esset Filius Dei: quod Christus idem prohibebat, tum quia illi mentiebantur, cum hoc non cerò scirent, sed dubitanter; tum etiam, quia id solum dicebant ad explorandum, juxta illud Ambrosij: *Explorando tentabant, & tentando explorabant.*

DISPUTATIO III.

De Convenientia Incarnationis.

Ad articulum 1. quæst. 1.

Quamvis mysterium Incarnationis sit possibile, non tamen inde sufficienter habetur, illud esse convenientius; quandoquidem multa sunt possibilia, quæ tamen non sunt convenientia. Unde olim quidam hæretici (teste Tertulliano initio libri de carne Christi, & Athanasio in orat. ad Adelphium) existimantes Incarnationem Christi esse possibilem, dicebant, illam non esse Deo convenientem, sed potius supremæ ejus majestate indignam: Quare egregie idem Tertullianus: *Apud sapientiam secularem, citius creditur Iupiter taurus, quam Christus factus homo.* Ut ergo illorum hæreticorum insaniam refellamus, & mundanæ sapientiæ, quæ apud Deum stultitia est, sophismata diluamus, hanc disputationem institimus, in qua mirabiles hujus mystetij convenientias breviter exponemus. Prius tamen imploratâ divini Numinis ope: *Vt Deus Domini nostri Iesu Christi, patris gloria, det nobis spiritum sapientiæ & revelationis, in agnitione ejus, illuminatos oculos cordis nostri, ut sciamus quæ sit spes vocationis ejus, & quæ divitiæ gloriæ hereditatis ejus.* Ad Ephesios 1.

ARTICULUS I.

An convenientius fuerit Deum incarnari?

1. **Q**uia convenientia omnis, vel est quædam habitudo, sive relatio, vel talis sine illa explicari nequit: mysterium autem Incarnationis, dicitur habitudinem ad Deum, ad naturam humanam, & ad alias creaturas, sive ad totum universum, utpote contentum aliquo modo in homine, scilicet tanquam in epilogo sui, ut loquitur Philo, idem de convenientia ejus per respectum ad illa tria agendum est. Unde

Dico primò: mysterium Incarnationis esse convenientius Deo. Ita D. Thomas art. 1. quæst. 1.

2. Probat primò ratione quam ibidem in corpore articuli insinuat, & quæ sic breviter proponi potest. Convenientius est summo bono se summo modo communicare: Deus est sumum bonum, & se summo & perfectissimo modo per Incarnationem communicat: Ergo illa est convenientius Deo. Majorem probat D. Thomas ex D. Dionysio cap. 1. de divin. nomin. dicente bonum esse sui diffusivum. Minorem verò ostendit ex eo quod Incarnatio sit perfectissima, & maxima omnium communicationum Dei ad extra, quandoquid per illam Deus ita se communicat homini, ut fiat unum substantialiter cum illo; & naturam creatam sic sibi conjungit, ut una persona fiat ex tribus, Verbo, anima, & carne, sicut dicit Augustinus 13. de Trinit.

A Pro majori hujus egregij discursus elucidatione, in primis observandum est, Deum se communicare dupliciter, primò ad intra, & ab eterno; secundò ad extra, & in tempore. Primo modo Pater æternus communicat suam essentiam Filio, per generationem, & Pater & Filius Spiritui Sancto, per mutuam spirationem & dilectionem: secundo modo se communicat creaturis quadrupliciter, nimirum in ordine naturæ, gratiæ, gloriæ, & unionis hypostaticæ; quæ quatuor genera communicationum designant & adumbrati videntur, per quatuor illa flumina in quæ fons paradisi terrestribus dividebatur, & quibus universæ terræ superficiei, nullis adhuc imbribus, nullis aquis fecundata, initio mundi rigabatur.

B Porro inter illas hoc versatur discrimen, quid in duabus prioribus, Deus tantum sua bona largitur; in ordine quidem naturæ, bona naturalia, & creaturis connaturaliter debita, esse, & vere, intelligere, essentiam, facultates, & potentias, aliæq; similia ad donum creationis vel conservationis pertinentia; in ordine verò gratiæ, dona gratuita, seu creaturis indebita, & ad ordinem supernaturalem spectantia; putâ gratiam sanctificantem, virtutes infusas, dona Spiritus Sancti, & auxilia supernaturalia: At in posterioribus, non solum bonâ & dona sua, sed etiam seipsum communicat; cum hoc tamen discrimine, quod in ordine gloriæ se communicat solum in esse intelligibili & intentionali, uniendo suam essentiam per modum speciei & formationis intelligibilis mentibus beatorum, lumine gloriæ perfusis: in ordine verò hypostatico seipsum communicat in esse naturæ, & entitativo, quatenus suam naturâ & substantiam, substantia-liter & personaliter humanæ naturæ conjungit.

C Secundo advertendū est, communicationem aliquam posse dici majorem duobus modis, intensivè scilicet & extensivè: dicitur major primo modo, quando aliquid nobilius & perfectius communicatur; secundò verò, quando ad plura subjecta seu supposita se extendit. Unde communicatio ordinis gratiæ, est major priori modo communicatione ordinis naturæ, cum bona supernaturalia sint multò nobiliora & perfectiora naturalibus: è contra verò communicatio ordinis naturæ, potest dici major posteriori modo, communicatione ordinis gratiæ: cum illa ad omnes universi creaturas se extendat, ista verò Angelis & hominibus peculiariter sit, & cum, ut ait Augustinus serm. 11. de verbis Apostoli, *Communis sit omnibus natura, non gratia.*

E Ex his facillè inteliges, quomodo communicatio quæ facta est in mysterio Incarnationis, sit omnium maxima, tam intensivè, quam extensivè: intensivè quidem, cum illud quod humanitati assumptæ communicatur, nempe ipsa substantia increata Verbi, sit infinitæ dignitatis & perfectionis, & omnia bona ac dona ordinis naturæ, gratiæ, & gloriæ in infinitum superet: extensivè autem, cum non solum ad homines & Angelos, sed etiam ad omnes universi creaturas, in homine velut in epilogo contentas, quodammodo se extendat. Unde Joan. 3. Incarnatio dicitur facta, non solum ex amore hominis, sed etiam ex dilectione totius mundi: *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret* quia nempe per Incarnationis mysterium, non solum natura humana, sed etiam omnes aliæ creature